

125

+

Lectio Prima Mariæ, et Joseph.

Utrum cum absoluto voto Virginitatis à Suis Parentibus Mariâ, et Josepho jam ante emisso, contrahatur verum, perfectumque Matrimonium postea ab ipsis contractum?

1. S. l. Statuitur affirmativa conclusio, et probatur.

Mulierem fortem quis inveniet? Mariam inquam, fortissimam mulierem, que omnium excellentium et nobilissimorum corda propria virtute calcavit, que que, dum foris impetit in forem, in utero habuit de spiritu sancto, qui inveniet? Non ab alio inventa est, ac Hieronimus (lib. 1. Conimene in c. 1. Matth.), nisi à Joseph, qui per licentia maritali fuerat uxoris omnia noverat. Ideo, dum videt de utero ^{Matris} finibus sine fine esse pretium ejus, confidit in ea con-
viri sui, nec timuit Joseph accipere Mariam conjugem suam.

2. Quia ut nostras Theologicas conatationes à bono capite incipiamus, de his Suis conjugibus prelorem palestram facimus, ut nostrum etiam ab Jove surgat opus. Si enim Erudicio (lib. 5. Fab.) sine perspicuum, tuum ab Jove opus surgere, dum in operis initio de stella in Jovis auras officiosa inspicerebatur morem.

Ab Jove surgat opus: prima mihi nocet videnda
Stella est in auras officiosa Jovis.
Capere meliore nostrum ab Jove surgat opus, adum de melio-
ribus stellis in meliore Jovis officiosa. Eximium proponimus
liquidem comimus ipsorum laudes ex Gersonne (Sermon de
Nativitate dicitur), quod sicut laus Mariæ est laus Christi filii
sua, ita laus Joseph in prelorem redundat aurius que, Jove salu-
at,

Lectio Prima Mariae, et Joseph.

(8)

Utrum cum absoluto voto Virginitatis à suis Parentibus Maria, et Joseph jam ante emisso, compatiatur verum, perfectumque Matrimonium postea ab ipsis contractum?

1. S. I. Statuitur affirmativa conclusio, et probatur.

Mulierem fortem quis inveniet? Mariam inquam, fortissimam mulierem, que omnium excellentium et sublimium corda propria virtute calcavit, que que, dum peccatis ei impevit in foxtem, in utero habuit de spiritu sancto, qui inveniet? Non ab alio inventa est, ac Hieronimus (lib. 1. Conimene in c. 1. Matth.), nisi à Joseph, qui per licentia maritali fuerit uxoris omnia noverat. Ideo, dum videt de ut am fimbriis sine fine esse pretium ejus, confidit in ea con viri sui, nec timuit Joseph accipere Mariam conjugem suam.

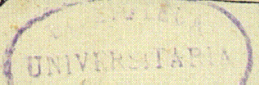
2. Epitome ut nostras Theologicas consideratiois à bono capite incipiamus, de his suis conjugibus preterea palestram facimus, ut nostrum etiam ab Jove lingua opus. Si enim Divisio (lib. 5. Fab.) fuit perspicua, tum ab Jove opus lingua, dum in operis initio de stella in Jovis auras officiosa insinuatorem.

Ab Jove lingua opus: prima mihi nocet videnda

Stella est in auras officiosa Jovis.

Capere meliori nostrum ab Jove lingua opus, adum de melioribus stellis in meliori Jovis officiosa. Sermonem proponimus siquidem comonem ipsorum laudes ex Genone (Sermon de Navis. Dixit) dicimus, quod sicut laus Mariae est laus Christi filii, ita laus Joseph in preconium redundat utriusque, Iche salu-

at,

ce, et Marię
 3. Disceptatur ergo de prestantissimo illo conjugio, quod
 optimis scilicet in optimi Jari cum officia prestat, inquiri
 mus: utrum voto absoluto Virginitatis Marię, et Josephi
 compatitur verum, et perfectum Matrimonium postea ab
 ipsis contractum? Pro cuius difficultatis resolutione pro nunc
 supponimus tam Primam Deiparam Mariam, quam Primam Pa
 triarchę Josephum ante deponationem emisisse votum ab
 solutum Virginitatis: cuius suppositionis veritatem, preterquam
 singulari thes; aperte ostendunt, ex pluribus Doctoribus de
 libamus, precipue ex M. D. sub. in 4. d. 30. q. 2. S. de secundo
 articulo, pro lacrimata Virgine hic expresse definitente:
 4. De secundo articulo, dicitur quod D. Virgo voverat
 Virginitatem sub conditione, scilicet nisi Deus aliter dyspo
 neret: et ideo licet tibi matrimonium contrahere. Constat
 in omni voto quantumcumque absoluto videtur includi hec
 conditio, si Deo placet: quia nullus debet offerre aliquid Deo,
 velit Deus, vel nolit, neque ordinare intendit sic offerre: ergo
 cum conditione gratuita intellecta, stat absolute votum. Dico
 ergo quod absolute votum virginitatem. Hucusque Doctor non
 cum patenti suppositum
 5. Pro voto autem Primę Marię Josephi tenent plures Autho
 res, precipue sapimus P. Petrus de Morales Societatis Jesu, inter
 Josephinos, clarissimum obtinens locum, qui in C. 1. Matth. lib.
 2. tit. 6. n. 13. hanc statuit conclusionem: Primus Joseph ante
 deponationem cum Virgine votum virginitatis emisit. Hoc
 ergo supposito, licet nostra Conclusio: cum voto absoluto Vir
 ginitatis Deiparę, et Josephi compatitur verum, et perfectum
 que Matrimonium postea ab ipsis contractum.
 6. Probatur quimodo ratione, qua Mariamque Doctor eam
 statuit, que in littera sic se habet: Inomodo ergo potuit con
 tra

De voto B.
 Virg. vide
 no. cum ca.
 2. de B. V.
 De B. Josepho
 vide infra S.
 3. hujus q.

trahere matrimonium? (Hoc interrogat post statutum
 votum Virginitatis in Deipara etc) Respondeo, in contractu
 in matrimoniali est mutua datio corporum ad copulam car
 nalem non nisi sub conditione implicita, scilicet si petatur.
 Unde contrahentes cum proposito statim vovendi castitatem,
 veni contrahunt. hec autem conditio non prejudicat voto
 castitatis, petito etiam contractu matrimonij, nisi illa condi
 tio ponatur in effectu: ergo ubi est certitudo simpliciter quod
 nunquam ponetur in effectu, ibi in nullo prejudicat voto
 castitatis contractui matrimonij: sed hic fuit talis certificatio.
 7. Ex quo enim habemus Matth. 1. quod Angelus infor
 xit Joseph. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam,
 multo magis, imo indubitanter concluditur quod ipsa per
 Angelum vel immediati a Deo antequam deponatur
 Joseph, fuit certitudinaliter edocia; nolit timere accipere Jo
 seph virum justum in conjugem. Ecce enim Spiritus sanctus
 dabit eum tibi custodem, et restem Virginitatis, qui verum
 panis voto continet, et in multis tibi ad virginitatis custo
 diam convenientibus obsequatur. Nec est mirum de ista pro
 bilitate quia quidquid factum est circa Joseph per visionem
 Angelicam, totum factum est ratione Marię, que fuit im
 mediata in illa ineffabili, et mirabili conceptione, scilicet u
 nispeniti Filij Dei. L. p. 23. simul ex eo quod in sup. in
 8. Nec obviemus dare Magistrum ipsum sententiarum
 in 4. d. 30. litteris B. et C. cuius verbi nostra conclusio prima
 tur secundo: sane credi potest non solum Mariam, sed etiam
 am Joseph apud se disposuisse virginitatem servare velle, nisi

Deu

Dei aliter juberet, eosq[ue] sic consensisse in conjugalem fornicationem, ut uterq[ue] de altero, revelante spiritus sancto, intelligeret, quod virginitatem servare vellet, nisi Dei aliter insisteret; sed illam voluntatem &c.: Inter quo, ut ait Theophrastus perfectum fuit conjugium, perfectum quidem non in significatione, sed in sanctitate. Sanctiora enim sunt conjugia pari voto continentium: Perfectum ergo fuit Mariae, et Josephi conjugium in sanctitate. Perfectum etiam fuit secundum, triplex bonum conjugij, scilicet, pudicitia, et sacramentum: Solus ibi nuptialis concubitus non fuit: et licet non intercesserit conjugalis concubitus, conjuges tamen vere fuerunt.

D. In his verbis aperte firmata nostra Conclusio, et doctrina ratio roboratur. Nunc probatur tertio assumptam rationem: Maximonum est viri, et mulieris maritalis conjunctio, inter legitimas personas, individuanam vite consuetudinem retinens; sed presupposito voto absoluto virginitatis Mariam, et Josephi, licet ipsorum maritalis conjunctio, inter legitimas personas, individuanam vite consuetudinem retineat.

G. Major est definitio Maximonii a Catechismo Romano sacrosancti Conc. Tridentini tradita C. 8. sec. 1. n. 3. Minor est D. Augustini Magni Patris nostri, et omnium Doctorum, qui in cap. Beata Maria. 27. q. 2. assensu inter Mariam, et Josephi fuisse consensum cohabitandi, et individuanam vite consuetudinem retinendi, et eos vere conjuges existisse. Quia in intro capiti dixerat, quod ante desponsationem Beata Maria proposita se servaturam votum virginitatis in

corde. Idem habetur ex hoc ipso, Omnis itaque ejusdamq[ue] 2. et in his minor patebit amplius, prout vestra acutissima argumenta posita laudant. Dixi.

S. 2. Solventur Objecta.

10. Obijciunt primo: conjugium damnabile non est verum, nec perfectum, nec compatibile cum voto; et tale fuisse conjugium Mariam, et Josephi, nempe damnabile, supposito voto: q. 1. n. 7. ex C. Venerabilis. d. 27. Venerabilis non solum nubere, sed etiam velle nubere damnabile. Quod ex M. P. Augustini de fornicatione est, dum ad Julianum de fornicatione, cap. 8. ait: in conjugali vinculo si pudicitia servatur, damnatio non timenda; sed in individuali continentia, et virginali excellentia vincij maritij amplioris expectanda: qua expectata, et electa, et voto oblata jam non solum capessere nuptias, sed etiam si non nubatur, nubere velle damnabile est. Venerabilis enim virginitatem, vel viduitatem, non solum nubere, sed etiam velle damnabile est: ex hoc.

11. Huic argumentum, ita respondet D. Manianus d. 30. q. 2. n. 7. Dico quod illa auctoritas debet intelligi de volentibus nubere secundum communem legem: non autem de illis, quibus constat certitudinaliter quod nunquam usq[ue] sequentem acum, petent. Itaq[ue] explicanda Canon, et M. P. Augustini: venerabilis q[ue] damnabile nubere, iuxta quod communiter exprimitur per verbum nubere, concedo; iuxta aliam significationem singulari, nego. Ventura hoc nubere, communiter velle accipiebatur pro eodem ac coire, seu matrimonium confirmare, ut patet 27. q. 2. Decret. et ibidem C. quod videtur interpretari, ex Gregorio sic dicente: Interrogata de his, qui matrimonio juncti sunt, et nubere

non possunt, si ille aliam, vel illa alium ducere possit, de
quibus scriptum est, vix et mulier si se conjugerint, et
post dixerit mulier de viro, quod coire non possit cum ea,
si potest probari, alium accipiat &c. Vbi quod primum si-
gnificare intendit per verbum nubere, postea exprimit per
verbum coire.

12. At tamen non semper verbum nubere concubitus
vel rem nuptiarum proteritur, neq[ue] abluere prolatum id
procella significat, sed in genere exprimit nuptiale foedus,
nuptialem societatem, qua vix in suam accipit uxorem, et
mulier virum in suum, et hoc sive respectu habeatur ad
matrimonij confirmationem, sive non. Atq[ue], ut inquit
Petrus Damianus tom. 3. opusculo 41. c. 2: Beata Virgo
Maria vix, secundum eam, carnaliter nupsit, que iuxta
evangelij fidem, sponso suo Iosepho nuptiali foedere convenit. Atq[ue]
inquit, quam convenirent, invenea est in utero habens de
spiritali lanceo. Sed quia nuptiarum vocabulum patenter
evangelista non exprimit, ideo qui nuptias celebrasse B. Vir-
go mihi prohibenti fortasse non creditur, oppositum ali-
quis, prout occurrat, in testimonium ducatur.

13. Sic nempe Prada in expositione Matthei: notandum,
inquit, in primis in eo quod ait, antequam convenirent: ver-
ba concernendi, non ipsum concubitus, sed nuptiarum que
precedere solent, tempus insinuant, quando ea que prius im-
pedita fuerat, conjugio incipit. Ergo antequam convenirent,
dicit, antequam nuptiarum solemnitas rite celebraretur.::
Ambrosius quoque, non te, inquit, moveat, quod frequenter
scriptura conjugem dicit non virginitatis exceptio, sed conjugij
expressio, nuptiarum celebratio declaratur. Cum ergo licet

cla-

claris confert, quia Beata Virgo Dei Genitrix non nup-
sit (nempe iuxta communem acceptionem) et tamen pro-
ca denique fornicatam, abq[ue] dubio nuptias celebravit,
quomodo dicitur, ubi concubitus defuit, nuptias sine non
posse? Non autem e diverso libera proteritur, et concubitus
posse sine nuptijs fieri, et sine concubitu esse nuptias appellari.
14. Sicut enim aliquando nuptias celibes, sunt que dicitur
dicantur nuptias virginales. In quibus videlicet sive uxore
no dotali factone jungitur, ut p[er] laro ceteris thalamis desido-
ris carnali nullatenus miscetur. Ad quod etiam nuptiarum
genus B. Apostolus auditoris suos videtur invitare, cum
ait. Cor. 7. de quibus scriptum mihi, bonum est homini mu-
lierem non tangere, propter fornicationem, autem unusquisq[ue]
suam uxorem habeat, et utriusq[ue] mulier suum virum ha-
beat. Cum mulierem non tangere bonum esse primo probi-
beat, deinde propter fornicationem uxorem habere unum-
quisq[ue] deinceps, ad celibes proculdubio nuptias dixerit
Dante invitare; ut si laqueum fornicationis dimittat, cer-
dere possimus, carnale commercium in nuptijs non queramus.
In quibus aperte claret nostra solutio, et quomodo intelli-
gi debeat sexus ille. C. Veneranda.

15. Obijciat 2°: non datur verum perfectum q[ue] matris-
nimo sine contentu de presenti in copulam; sed presuppo-
sita voto virginitatis, non poterat adesse tali consensu; q[ue]
Propterque major: concubitus, matrimonium in aliquid
aliud consentit, quam in cohabitationem: ergo in carnalem
concubitus, quia nihil aliud videatur addere matris-
nimo super cohabitationem. Patet antecedens: alias frater,
et soror possent contrahere. Hinc arguimento obviare
et ipse Maritimus hereticorum in l[et]. 28. ubi subli-
ca

ca

15. Ita C. licet ait: hic quæritur, cum consentus de presentis
matrimonium faciat, cuius rei consensus sit ille? an car-
nalis copulæ, an cohabitatiõis, an utriusque? si cohabi-
tatiõis consensus matrimonium facit, tunc præter-
cum fornicæ, pater cum filia potest contrahere matre-
manens, in carnali copulæ, tunc inter Mariam, et
Joseph non facit conjugium: Dicit enim Præda, quod in
virginitate manere disponerat. si ergo contra hunc
propositum post consensu in carnalem copulam, vide-
tur facta voti reprobatio, et si non opere violata.

16. Discamus ergo quod consensus cohabitatiõis, vel
carnalis copulæ, non facit conjugium: sed consentus conju-
gali societatis, verbis secundum presentis temporis expressis:
ut cum vir dicit, ego te accipio in meam, non dominam,
non ancillam, sed conjugem: cum ergo sic conveniunt,
ut dicat vir: Accipio te in meam conjugem; et dicat mu-
lier, Accipio te in meum virum: his verbis, vel alijs idem
significantijs exprimitur consensus, non copulæ carnalis,
vel cohabitatiõis corporalis, sed conjugali societatis: eo-
qua opponit ei cohabitatiõem, nisi forte causa Religionis pa-
ri voto corporaliter separatis, vel ad tempus, vel usque
in finem.

17. Ubi aperte docemur, qualiter consensus in copulam
nullatenus requisita, nec solus cohabitatiõis consensus
sufficiat, sed tantum conjugali societatis consensus, qui
taliter conjugem ligat, ut nisi causa Religionis pari voto
separari non possint, quod non evenit inter Patrem, et
Filiam, aut Fratrem, et sororem. Insuper conjugali soci-
etate secum affecta potestatem mutuam in corpore, quasi
naturaliter repugnat inter Patrem, et Filiam, Fratrem, et
so-

sororem: unde licet in conjugio non adhi consentus in
copulam, et tibi conjugali societate, que sive per insepa-
rabilitatem, sive per mutuam potestatem hoc excludit a
contractione Matrimonij. Et cum insuper hæc societas con-
jugali nil ledat votum Virginitatis, qui solum offendit a
per actum contrarium Virginitatis, hinc est, quod stante
voto ex parte Mariæ, et Joseph, etiam hæc vera contractio
Matrimonij inter ipsos, ut potest legitima personæ.

18. Obijciunt 3°: Conjugali societate affecta potestatem in
corpore contrahentium; sed stante voto Virginitatis non
potest hanc hæc potestatem: ergo. Probatur minor: ut hec
talit potestas data mutuo, debent contrahentes illam in se
habere, ut in contractione mutuo; sed stante voto, jam
non habent in se ealem potestatem, quam per votum uni
Deo tradiderunt: ergo. Respondetur primo distinguendo mi-
norem probationis. ealem potestatem tradiderunt Deo, respec-
tu usque communis talit potestati, seu respectu exercitij, con-
trahenda; tradiderunt sine tali respectu, nego. Potestas in
corpore potest intelligi cum respectu ad copulam expresse,
quatenus communiter accipitur in conjugatijs, et taliter
tradunt Deo suorum corporum potestatem qui vovunt
castitatem; non vero sine tali respectu, quatenus talit po-
testas non respicit exercitium conjugale, seu concubium,
sed tantum mutua lenitas, et obsequia in inseparabilitatem,
et alia hujusmodi, ad que per ealem potestatem mutuo
obligantur conjuges.

19. Hoc patet, nam vovens castitatem instantium
tradit Deo sui corporis potestatem, in quantum per ealem
traditionem non potest ab eodem usum concedere sui corpo-
ris, solum enim obligatur ad non ponendum actum contra-
ri-

*
Siquidem nulli
voventi licet ab-
eoni tradere con-
prij Deo consecra-
tum;

rium voto, cui non concubitoria potestas in lege capto-
ra, sed tamen prout dicit expressum consentum in
copulam, seu usum consequentem, etenim talis usus potes-
tatis solum offendit Virginitatem, eo D. in 4. d. 30. q. 2.
n. 5. in contractu matrimoniali data mutua datio corpo-
rum ad copulam carnalem non nisi sub conditione impli-
cita, si petatur. Hec autem conditio non prejudicat voto
Castitatis,posito etiam contractu matrimonij, nisi illa con-
ditio ponatur in effectum. Itaque si ante voto, potest mulier
si potestas corporum inter hunc conjugem, quia ratione
usui matrimonij, opponitur virginitati matrimonium, semper
tetas, non autem ratione contractus, seu potestatis: Ita enim
ut ait quidam Doctor in Resp. Academ. super facto Pyra-
mide, in face occurrentium num. 12. erant veri sponsi
Adam, et Eva in Paradiso Terrestri, ante peccatum inno-
centes, nudi, et puri velut puri, procul ab omni copula carnali.
20. Ad hoc respondetur ad argumentum distinguendo
majorem conjugalis societatis affert potestatem sive positivam,
sive negativam in corpora, concedo; positivam precise, nego.
Et similiter distinguere totum argumentum, cuius solutio-
nem deprehendimus ex Martho Fenchio, publico Doct. Para-
vino, in Epitome Theologica super Maritimum in 4. d. 28. q. 1.
ubi Matrimonium disjunctum, sic loquitur: Quamobrem po-
testas transferre potestas corporis proprii in conjugem bifariam.
Primo negative, quia vir solutus potest ducere quamcumque
mulierem; mulier soluta quamcumque virum, potest quae
recipere, et dare potestatem corporis uni, ne liceat dare alteri
nisi sub peccato, et poena adulterij, quae obligatio obligat conju-
ges ad semper, et pro semper. secundo positive, quia recipient
potestatem, acquirunt jus petendi, dandi sibi debitum reddendi;
quod

130
quod debitum obligat pro loco, et tempore.
21. Priore modo Peipara et Joseph maximum con-
cubitoriam, transferunt potestatem corporum, non secundo,
nec enim inexcitata Virgo dedit, vel acrum carnalem,
vel potestatem, sive absolute, sive conditionate, idque est, spe-
ciali infuisione Dei, et copula factione cum Joseph, dicens
non minus ad hominem, quam ad Angelum: Quoniam vir-
ginitatem non cogitavit. Luc. cap. 1. Itaque qui negativam po-
testatem conjugii tribuit, sufficientem dat potestatem, ut
verum dominium verificetur, per quod recedatur de
alieno concubitu: et hoc dominium cum potestatis sit ad
religanda, quam ad solvenda corpora respectu usui con-
jugum, plus ordinatur ad conservandam, quam ad deso-
landam Virginitatem, siquidem respectu conjugis per
votum, respectu autem alieni corporis, et per votum, et
per talem alicuius potestatem: unde cum nil virginitatis
in lege, nil Deo derogat de eo, quod promissum.
22. Objicit 4. et potest esse replica antecedentis: conjugalis
societas talem requirit potestatem, dominium, seu jus, quod
non sit iustum; sed potestas negativa, seu potestas, quae supposito
voto possent mutuo acquirere M. et Joseph, est iustitia. Propterea
Probatur minor: tale jus esset sine usu, talis dominium sine
possessione, talis potestas sine actu: ergo iustitia. Negatur
consequens, siquidem non est iustum jus, quod taliter
ligat rem, ut non possit alius dominio recedere. Sed contra:
talis non est vera potestas, quae ubi non verificatur: sed hu-
jusmodi est potestas Inimorum conjugum: ergo. Negatur
major, Ita enim est potestas sine usu, et verus usus sine
potestate: hoc secundum verificatur in adulterij, qui
veri

venē (ōtinam non sic) utantur, et hoc absque illo jure,
aliā non esse adhiberi: potestā vero sine xpo videtur
in censurarij, qui cum veniunt jū in censurā habent,
ut tamen canone, siquidem per contractum cessasset
ij, qui censuram redditū solvunt: unde ad noticiam
intentionem peccati loquitur Damianus, qui opusculo 4.
advocū argumentum sic clamat: Not autem ē dīverso
liberē proficimus, et concubitum posse sine nuptiā fieri,
et sine concubitu recte nuptiā appellari: et consequenter sine
hujusmodi usū vendam nos agnosimus, in conjugij potestatem,
verum jū, et eum dominium.

23. Ne autem inpraxitudinem patiamur, habet afferre
D. Marianum, qui d. 30. q. 2. postquam noticiam
statuit, et probatā conclusionem, num. 6. addit exem-
pla, quōb et sumptibus aborat assumptum, et noticiam per-
venit solutionem: exemplum, inquit, ipsū potest haberi
Ceterā. de verbor. signif. loy t, et est hodie in 6. lib. ubi
dicitur sententialiter, quōd retento dominio concedere a-
lij usum, non est invale, quia ipse ille necessarius est vici-
tibus. Et ā simili in proposito, concedere potestatem sui
corpori ad talem actum, si petatur, retento tamen usū quia
censuram est, quia ab illo non petetur, non est invale. Hoc
tamen exemplum patitur calumniā, quia non ita vi-
detur, quōd usū posse reservari dominio tradito, si nō
converso: quia postquam magis traditur sine priorē, quā
ē converso: sed quoad hoc, videlicet quōd alicui potest compe-
tere unum sine alio: in proposito autem nec usum retine-
re sibi auctoritate propria, sed certificata sine, quōd spiri-
tus sanctus usum illum retinet, ita quōd nunquam ille

alio

131
alij, cui talij usū debeatur, existeret.
24. Aliud exemplum, si quis contraxisset sponsalia cum
juramento, et postea vorisset virginitatem; videtur con-
ferendum illi quōd consummaret sponsalia contrahendo de fac-
to, ut servaret fidem juramenti: et tamen ut servaret vo-
tum, statim ante consummationem deberet ambulare ad
Religionem: ergo isti licet dare potestatem sui corpori
conjugi, venē contrahendo matrimonium ratum, et tamen
cum intentione nunquam dandi usum, quantum est ex
parte sui, etiam sine hoc, quōd sciat illum nunquam peti-
turum talem usum: ergo multo magis licet sic concubere,
si licet nunquam predictum conjugem petiturum.
Præterā, adultera habet potestatem alienij conjugis, quia
per matrimonium suū sibi data, et indefectibiliter: ea-
men non habet, nec habere potest usum corpori illius, propter
peccatum suum: ergo peccatum potest perpetuo prohibere
usum, /ante potestate data in matrimonio: ergo multo ma-
gis /spiritus sanctus propter aliquam causam honestam hoc
potest.

25. Hoc multiplici exemplo N. D. Marianus firmat nos-
triam solutionem. Sed nec excuset oblivisci fas est, cum in
noticiam collimant sententiam. Audiatur sapientissimus Doct-
or Gonet, qui in suo Clypeo Theolog. tom. 5. disp. 4. de Matrim. art. 6.
Sec. 3. post statutam ex D. Thoma Conclusionem, quæ ad validita-
tem Matrimonij excludit consentum explicitum in concubitu,
sic ait: itaque juxta D. Thomam, ad contrahendum validē ma-
trimonium, non est necessarium, ut conjuges consentiant expli-
citer in copulam, volendo eam exercere, sed possunt habere con-
cubitum propositum, et votum nunquam eam exercendi, sicut

ha-

habuit D. Vixp. Ratio est, quia copula carnalis non est de essen-
tia matrimonij, sed tantum est usus potestatis per illud accepti;
sed potestas ab usu separari potest, et accipi potest, ad usum, si-
ne voluntate unquam illam exsecandi, immo etiam cum expressa
voluntate contraria: ergo. Unde non est usus potestatis, nisi
tatem eo carentia usus damnemur, cum non tantum ve-
nificetur abque usu utrumque, sed abque usu cum expres-
sa voluntate in contrarium usus: et dum taliter fuit in
usu conjugatus, laudanda, et veneranda est illa potestas, quia
usus propter Deum conditum ab horumque

26. Objicit 3° ex Gratiano cap. Quod autem et cap. Infor-
turum. 27. q. 2: repugnat verum conjugium cum aliquo e-
jus essentiali detrimento; sed hoc facit votum virginitatis, ergo
Probat minor: votum virginitatis destruit copulam, seu
excludit eam omnimode; sed copula est pars essentialis matri-
monij: ergo. Negatur etiam minor. Hanc Gratiani senten-
tiam, seu potius errorem, ut ait P. Baptista Gonet, comuni-
titer rejiciunt Theologi. Soly Michael de Medina lib. 6. de sacra-
rum hominum continentia, cap. 64. et seqq. Gratianum ab erro-
ris nota vindicare vult, afferens requiri ad veritatem matri-
monij expressum consensum in copulam, sub inferens Mani-
cum conjugium non verum, sed tantum fuisse sponsalium.
Sed contra ipsum stant reliqui Theologi cum propriis, cum exco-
ni; nec desunt, qui statuerent esse de fide Marianum matri-
monium fuisse verum: ita Angelus Vulpes a Montepilato
p. 3. in 4. sent. d. 15. art. 2. et ceteri non potest sine temere-
tate negare tale matrimonium fuisse verum, ubi nullus con-
cubitus, sed solus pudor, et virginitas adfuerunt.

27. Pro omnibus audiatur Magnus P. Augustinus, qui lib. 5.
Cap

contra Julianum Pelagianum afferentem nil aliud esse
nuptias, quam corporum commixtionem, sic cap. 9. Gra-
tiani sententiam illudat. Jam vero de Joseph, cujus Mari-
am esse Evangelio conjugem dixi, multa diu disputata con-
tra sententiam meam, et contra ostendenda, quia concubitus
desuit, nullo modo fuisse conjugium: ac per hoc secundum
cum desit concubitus conjugum, jam non erunt conju-
ges, et divortium erit illa cessatio. Quod ne contemp-
tatur, sicut possunt decepti quos juvenis appetant, et ab hoc opere
quo etiam continens nimium delectant, nec effectus e pace
corporibus parcent. Non se cogitent quantum ad libidinis
attinet incentiva, servasse, ut possint conjuges permanere. Si
hoc tibi placet, tu videtur. Hinc apte respondet D. Ambrosi-
us de injuri. Vixp. dicit: ^{ad libidinem. C. 5.} concubitus non facit defloratio
virginitatis, sed fides et pactio conjugalis. Denique cum junctio puella, conjugum est,
non cum virili ad-

28. Et ne Michael de Medina Augustiniana sibi videatur ^{missionem copulacionis}
carere censura, audiat ipsum Communem omnium Patrum,
qui paucis interjectis, sic eandem capitulat Julianum: Qua-
si maritus, inquit, Joseph in opinione omnium erat. Secun-
dum hanc opinionem, non secundum veritatem locutam
fuisse sententiam vix intelligi: ut virginem Mariam ejus con-
jugem diceret. Hoc praesens Evangelistam, facere potuisse,
cum vel sua, vel cujuslibet alterius hominis verba narraret,
ut secundum opinionem hominum loqueretur. Numquid
ex Angelis loquens unus ad unum, contra conscientiam et
suam et ipsius cui loquebatur, secundum opinionem potius
quam secundum veritatem fuerat locuturus, qui ei divortio
li timere accipere Mariam conjugem suam. Deinde quid

opu erat ut usque ad Joseph generationes penducerentur, si non ea veritate factum est, qua in conjugio huius viri libi exaltat? Quod ego in libro cui respondes, cum posuissim, de protervi attingere sinisti. Dicit autem dicit Evangelista de Domino, quod precabatur Ritus Joseph, quia ita precabatur, ut per eij concubitus spiritus credentia. Hanc falsam voluit renovare opinionem, non Mariam illius viri negare conjugem, contra Angelum testem.

29. Itaque jam videamus, qua veritate nos impetat Gratianus, siquidem sacrorum Canonum verba venerant catholica nos obstringit Religio. Capite Non est dubium. Verba profere de sumpta, ut ipse ait, ex M. P. Augustino Non est dubium illam mulierem ad matrimonium non pertinere, in qua non docetur fuisse nuptiale ministerium. sed in hoc canone duplex involvit mendacium: primum, quod talia verba sine Augustino, in quo nullatenus reperitur posuit. Magister sententiam, nec quamplures post ipsum, sed nec reponebat quamvis diligentissime conquisivissim; ~~sententiam~~ bene vero sunt in D. Leone Magno Ep. ad Dysticum Narbonensem Episc. 92. cap. 9. ex qua secunda Gratiani deprehenditur menda, nempe verba matrimoniale ministerium, cum in Leone legatur nuptiale ministerium. Dixit duplex mendacium, non simplex ut vult D. Baptonet sup. cit. qui n. 129. preter falsitatem allegationis ex D. Augustino capite, nempe suppositum in ministerium, pro ministerium: et amplius, quod si negatio ante illud verbum non docetur, cum debeat esse affirmatio docetur, ut est (inquit) apud Leonem. sed in hoc plane fallitur Gonet, nam nos idem in Leone legitur negationem non docetur, quam si non haberet, haurit

et

et ecclesie, exploderet doctrinam, et venie diceretur Leo incidere in lastram cupiens vitare Caybidim, dum enim concubinas ab uxore depellit loco citato, simul expelleret uxores, siquidem ablata negatione doceret, illam mulierem, in qua docetur fuisse nuptiale ministerium, dubium non esse non pertinere ad matrimonium, quod nefas est dicere: sanctum vero est dicere cum D. Leone, illam mulierem, in qua non docetur fuisse ministerium, etiam nobis ab ipso proponitur de sumptu: cum Societas nuptiarum ita a principio sit instituta, ut preter conjunctionem Jesuum, non habeant in se nuptiarum conjunctionem Christi, et ecclesie sacramentum. cum in D. Leone legamus, ut preter Jesuum conjunctionem haberet in se Christi, et ecclesie sacramentum: nempe a beatissima Virgine Christi cum ecclesia Virgine conjunctionem, quod sacramentum magnum est; ut autem dicit Paulus eph. 5. 32. in Christo, et in ecclesia. Utamque Canonem sic loco citato affert Magnus Leo: Unde cum Societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut preter Jesuum conjunctionem haberet in se Christi, et ecclesie sacramentum; dubium non est eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuisse ministerium. In quibus verbis non Gratiani, sed notam confirmat sententiam. Nec aliter L. Petrus Damiani opus. 4. de temp. celeb. Nupt. Cap. 1. ea usurparet contra obstringentes nuptias per concubitus debere consisti: Universis, ait Damiani, si concubitus nuptiarum huiusmodi vix mulieri admiscetur, toties proculdubio nuptias celebrare committitur. Inapropterea si carnale negotium qui centies intraverit, non modo multumibi, sed et centumibi crimen incurrit. Quod que presertim attuere, sine debito creditur insanire. Concubitus quippe, qui tamen iure permittitur, non nuptias, sed res est potius nuptiarum. Non enim iuxta Leonis Pape sententiam, omnis mulier vix

June

Juncta, uxor est uixi; quia nec omnis plura hez est patu. Et paulo
post. Non dubium est, inquit, eam mulierem non pertinere ad ma-
trimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium. In appo-
noque uerby liquido perpendere possumus, quia aliud nuptiale
mysterium, aliud carnale est sacilegium.

31. Quia eisdem ab aliquibus opponi solent uerba ejusdem P.
Leonis, quibus precipitatum capite 4. incipit, ea hic expendere
libet, ut uerby eorum sensu ex iplo nobis non nocere appa-
reat. Non omni, inquit, ex Leone, mulier juncta uixi, u-
xor est uixi: ergo tantum que carnaliter junctur, uxor
aut conjux uocatur. Sed quantum errorem consequens istud
inuat, quisque B. Leonem legens, licet cececiens aspiciet,
quippe cum d. P. ibidem intendat expellere concubinas, ad-
uersus est, qui iply uocum nomine utuntur, aut quod licet
conubine uixi junctur, non ideo uxor, aut pretaxi, aut
uocari debentur, quia non omni mulier juncta uixi, uxor
est uixi, ideo prosequitur; itaque aliud est uxor, et aliud con-
cubina, et paulo post sic inferre: unde dubium non est eam mu-
lierem non pertinere ad matrimonium, in qua non docetur
nuptiale fuisse mysterium. Inde debentur citari Damianus:
quia aliud est nuptiale mysterium, aliud carnale est sacilegium
Claude episcopi argumenti solutionem M. P. Augustinus, qui in
in omni opere adeo adiuuat, ut inodandi quoniamby diffi-
catibz januam aperiat. Hec sunt uerba, quibus ipsum Julianum
ibidem c. 10. sic occludit, et concludit: Nihil aliud dici est nup-
tiale, quam corporum commistionem: et dici postea, quod et uerum
est, sine appetitu mutuo et sine opere naturali, propropationem esse
non posse. Nunquid tamen nuptial libinet etiam adulterio appe-
titi mutuo et opere naturali, et corporum commistione coniungi?
Non est ergo ista definitio nuptiarum. Aliud est enim quod nuptia

et

et aliud est sine quo etiam nuptia filio, propropare non possunt.
Nam et sine nuptia possunt nasci homines, et sine corporum com-
mistione possunt esse conjuges: alioquin non exunt conjuges, ut
nihil aliud dicant, certe cum uenerint sibi que misceri uel
non potuerint, uel sine spe suscipiendi proli erubuerint, atque
uoluerint. Uides ergo quam inconsiderate nuptia definiuntur,
dicendo eas aliud non esse nisi corporum commistionem.

32. Obijciunt 6° conueniunt rebus nomina sepe diu, sed conji-
gium dicitur a simul jungendo: ergo ubi non intenduntur simul
iunctio, non est conjugium: atqui presuppedit uoto, hinc conjuges
non poterant simul jungi: hoc namque fieri nequit nisi per
conubium, qui est uera simul iunctio: ergo Negatur minor
subsumpta. Verum eadem simul junguntur, dum animo copu-
lantur, quam dum corporibus commiscuntur, nam ut ait d. Iulio
in 8. lebrimolog. Cap. 7. et affatur Cap. Conjuges eodem l. c. Conju-
ges uerby appellantur a prima dispositionis fide, quamuis ad
huc ipsa uerba inter eos conjugales concubitus. Prudenter item
est. Hinc P. N. Augustinus, qui lib. 1. de Nupt. et Concupis. ad Vale-
rium Cap. 11. sic ad nostrum affatur inuenit: Quibus uero placu-
it ~~ad~~ sensus, ab upe carnali concupiscentia in perpetuum cona-
nere, absint inter illos uinculum conjugale nuptiarum, sicut fiam-
u erit, quo magis ea pacta sacum inueniunt, que chariti concu-
ditque seruanda sunt, non uoluptarijs corporum uerby, sed uo-
luntarijs affectibus animorum. Neque enim fallaciter ab Origo
dicuntur ergo ad Joseph, Noli timere accipere Mariam conjugem tu-
am. Conjux uocatur ex prima fide dispositionis, quam concubi-
tu nec cognouerit, nec fuerit cogniturus: nec peruenit, nec men-
das manet, exat conjugis appellatio, ubi nec fuerit nec futura erit
illa carnis commistio.

33. Idem Hinc Patet N. lib. 2. de conyuge Evangelistarum
cap.

cap. 1. loquens de nostro uno conjugio, sic notatum literaliter
solvis argumentum: Hoc exemplo magnifice infirmatur fide-
libus conjugibus, etiam sancata consensu continentia, posse per-
manere, vocarique conjugium non permixto corporis levi, sed
custodito mentis affectu. Ideo hoc exemplum plures subsecuti sunt
sancti, qui conjugij nomen sanctius animorum copulationi conve-
niri volentes, conjugium virginitati junserunt. De Henrico
Bravario, Ducis, ac Romanorum imperatore refert Ecclesia ad d. 15.
Julij lect. 5. quod Virginitatem, raro exemplo, matrimonio junxit
sanctamque conjugandam, conjugem suam, propinquum ejus, mox
proximum, in libitatem restituit. De altera Kunegunde, Regis Hun-
garorum Rege filia, ac s. Clary Moniali refert Ecclesia in Cod. Ord.
Mun. ad d. 27 Julij lect. 5. quod Boleslas Polonus, Rex in Matrimo-
nium tradita, prima nuptiarum nocte, fratricidij, precibusque
impetravit, ut sibi Virginitatem colere liceret; deinde vero tanto illi
puritati amore inflammatus, ut pari consensu cum incestua Conju-
ge castitatem amisso voto servandam perpetuo statueret, quo Pudici
copromentum adeptus est. De nostro d. Elezario, Comite Armani refert
ibid. ad d. 27 Sept. lect. 4. quod sanctam, et immaculatam virgi-
nitatem non solum animo, sed etiam corpore conservavit, cum de-
phina Conjuge sua duorum perpetuum conjugium, non appropinquat, nisi
conjugij, nec virginitatem in aliquo violaret.

34. Simile exemplum affectu hunc apud Seniores d. Julia-
nus, et Basilida inchoi maritus: s. Conradus Rex, sibi Henrici V.
imperatoris, cum conjugis Matilda: Alphonso III. Castellæ Rex cum
Regina Conjuge, inde Casti nomen adeptus est: Canobus Cuthy im-
perator sibi deo Franci, cum decemissimam uxore Richardi: Pipinus,
et d. Pharaiddi conjugis, nepos s. Amalbergæ, d. Ethelreda, orientali-
um Anglorum Regina, que in duplici successivo conjugio Vir-
go permansit: ac ne calamum in longissimam senem crebent

135
videat, s. Pulcheria Orientis Augusta, junjurando ligatum
Marianum ad servandam virginitatem, ipsum cepit conju-
gem, et imperatorem coronavit, quod sic refert Nicephorus
Callixtus lib. 14. cap. 10. Junjurandi religione interposita, et
virginitati neq. non infidiatum esse, imperium ipsum cape-
ita etiam scribit Evagrius lib. 2. cap. 1. Et ut clarius res nostra
perspicatur, vel ipsi Hæretici capta conubia ofuscare volentes,
inimicabile sime Virginis Mariæ, et Josephi conjugium dice-
rent, ut vel sic virginitatem abhorere conjugia impiè do-
cerent. Ubicujus Zwinglius Helvetis explicat. Cap. 1. Matth. te-
meritatem vocat hujusmodi conjugij imitationem. Conradus
Pellicanus ipsum cap. exponens, hoc conjugio suspensum in sine
an gelitatum docet, aliam pharonica sic in venena concupiscentia.
Hic addit Martinus Dixerus in Enchirid. sup. ipsum t. c. Matth.
Sed quam bene arguendi hi Apostates, non est qui non videat,
maximè clamante P. N. Augustino, quod hoc exemplo magni-
fice infirmatur fidelibus conjugibus, qui jungi possint virgi-
nitas, et conjugium.

35. Objicies 7° finis matrimonij est Proles generanda; sed cum
hoc sine non compatitur votum Virginitatis: ergo Major parte
cum eo ipso Matrimonij nomine, quod ex P. Augustino lib. 19. ca-
pitula Manichea, inde Maximonium appellata, quia femina nu-
bit, ut mater filiorum efficiatur. Quod confirmat Apoc. 17. ad
Timoch. 5. 14. Volvo ergo juniores nubere, filios procreare, Matrisque
nubias esse. Tum etiam apertissime statuitur illa major à M.
P. Augustino presentim lib. 9. de Genesi ad h. c. 3. sic differre:
si autem quæritur ad quam rem finis opponitur hoc adjutorium,
nihil aliud probabiliter occurrit, quam propter filios procreandos: si-
cut adjutorium femini causa est ut virguleum ex utroque nascatur
Et Cap. 5. Aut si ad hoc adjutorium pigrendi filios, non est facta

mulier vivo, ad quod ergo adiutorium facta est? : quia propter non in-
venis ad quod adiutorium facta sit mulier vivo, si parandi causa sub-
trahatur. Et cap. 7. idem repetit. Non itaque video ad quod aliud
adiutorium mulier facta sit vivo, si parandi causa subtrahi-
tur: quae nihilominus quare subtrahatur ignoreo.

36. Confirmatur etiam ex S. Petro Damiano Opus. 4. c. 2.
in fine, ubi ait: Nuptiarum plane Societas ab initio propter pro-
pandam sobolem, et propagandam posteritatem non ambiguntur
instituta. Confirmatur amplius ex ipso D. Gratiano in 4. d. 34.
q. vn. S. Ad questionem ergo dico: ubi postquam via Matrimonij
bona tractat, explicans sacramentum, Fidem, et Pudorem, sic con-
sequitur: Sic ergo patet quomodo sacramentum, ut hic accipitur,
est bonum Matrimonij primum, et intrinsecum, et forma. Fidelis
id est fidelitas in iusti reddendo accum debitum, est bonum ejus,
ut finis proximus, sed minus principalis: bonum Pudoris est ejus bo-
num extrinsecum, ut finis ultimus, sed principalis. Respondetur
ad argumentum. Distinguendo majorem: Proles generanda est
finis primarius intrinsecus, et essentialis matrimonij, ~~et~~ ergo; est
finis extrinsecus, accidentalis, extrinsecus, et inter matrimo-
nij finis secundarius: concedo.

37. Dico igitur, quod intendens Matrimonium potest nullatenus
intendere fines extrinsecos ejus, quales sunt Proles, et concupis-
centiae remedium, quia dummodo intrinsecos finis, inderolubilita-
tatem, castum amorem, sanctificationem conjugum, unione
animorum &c. intendat, salvat essentiam totam contractus,
ubi proles omnino extrinseca est. Ne autem a me hoc dixerim
dear, audiat in primis P. Thomas Sanchez, qui in hujus
sacramenti materia nulli locum cessit, in lib. 2. de Matrim.
di/p. 29. n. 2. ubi apprimè explanat oporuno uxorialem, cujusque
Matrimonij finis: Quando matrimonium, inquit, non contractu-

tur

136
tum ratione actus, scilicet copula conjugalis, tunc licet contra-
bitur, quomodo non intendatur soboles, nec concupiscentiae reme-
dium, ut contigit in matrimonio B. Virginis. Probatur quia
licet Matrimonij in ordine ad accum sit finis soboles, et reme-
dium concupiscentiae, ac seculo actu, et ut quidem contractus est,
finis ejus proximus est unio animarum conjunctio, et ut est
sacramentum, finis est ipsa conjugum sanctificatio, ergo dum non
intendatur copula, licetum est ob alios duos fines contrahere.
Praeterea, quia licetum est in aliquo actu contrahere matri-
monium, animo non contrahendi, ut constat ex cap. Con-
militum de sponsal. et tamen tunc necesse est duobus illis pro-
ximis finibus intendatur. Sic Cajet. et b. tract. 22. de Matrim.
q. 13. Unde caute Petrus de loco lect. 16. de Matrim. asserens
esse veritale non intendere sobolem, addidit: quando celebratur
Matrimonium, animo utendi illo.

38. Hinc patet alia solutio ad argumentum, sic distin-
guendo majorem: finis matrimonij in ordine ad accum, seu
quando contrahitur animo utendi illo, est Proles generanda,
concedo: finis matrimonij seculo actu, seu quando in contra-
hendo, non intenditur quod ipse, nego. Non enim omnibus qui
contrahunt, probetur uti matrimonio, sed illi, qui utantur ma-
trimonio, jubetur prolem intendere, alia venialiter cadunt.
Ideo Mar. d. 34. in 9. sent. licet 9. explicans Apot. 1. Cor. 7. Hoc
autem dico secundum indulgentiam: ~~et~~ addendum censuit
propter intelligendam, distinguere debere indulgentiam con-
cessionis, et permissionis, dicens: indulgentiam magis secundum
concessionem, et concubitus impialis, qui sit tantum causa pro-
li; concubitus vero, qui est propter necessitatem generandi ob
incontinentiam, indulgetur secundum permissionem, quia
ubi

hi est aliqua culpa sed levis. Ideoque non iubetur, nec con-
ditum, sed permittitur, quia non est laudabile, sed veniale.
39. Hanc doctrinam præcipue docet M. P. Augustinus lib. de
Nupt. et Concup. ad Valerium. C. 14. Eundem explanans Rego-
lum: Veniunt in conjugium, ut hoc optanda, atq[ue] laudanda, et
alia toleranda sint, ne in damabilia flagitia, id est, fornicatione,
vel adulteria committantur. Propter quod vitandum malum
etiam illi concubitus conjugum, qui non sunt causa peccandi,
sed vitia concupiscentie, evenerunt, in quibus iubentur non de-
fructuare invicem, ne tenet eo latens propter intemperan-
tiam suam, non quidem secundum imperium præcipientis, sed
tamen secundum veniam concedentis: hoc autem dico secundum
veniam, non secundum imperium. Ubi ergo venia danda
est, aliquid esse culpa, nulla ratione negabitur. Inde expo-
nitur matrimonij data est prole, ut uti eo volentibus sanctificatus
ad se concubitus, si autem, qui continent se non possunt, venia
datur: et generaliter loquuntur M. P. de hoc fine, et remedio
dum copulant, sive de illis qui filios generare volunt in christo,
quod bonum, sive de illis, qui incontinentia adunio quod
concupiscentiam, quod veniale; nullomodo ^{autem} generalem hanc do-
ctrinam comprehendere volunt, eos qui prefato celesti thalami
desiderio, taliter vix, et uxorem dotaliter tradere iunguntur,
ut carnali nullatenus miscantur. Dum enim illi videt
petur, non præcipitur, permittitur autem, ut propter forni-
cationem uniusquisque suam uxorem habeat, siquidem melius
est nubere, quam non; his asserantur dicitur, Bonum esse
homini mulierem non tangere, considerentur asseruntur Rego-
lo: Hoc itaque dico fratres, tempus brevis est, reliquum est, utet
qui habent uxores tanquam non habentes sint.

Lusa

137
40. Quia vero in prima solutione dicitur, et dicitur esse
finem extrinsecum, et accidentalem, et concubitus sine
intentione concubendi recte concubitus, dicitur quod est
hoc sentiant sapientissimi PP. salmanticensis com. 2. de Ma-
trim. Cap. 3. punct. 3. n. 2. ubi dicitur, ad rem no[n] suam
sic loquuntur: Oratio secunda, quod si quis periret concluderet
dus, sine extrinsecis matrimonij, accidentales tamen, ut est pro-
lii procreatio, et concupiscentie remedium; licet, et valde per-
turbarum concubaret, tunc Cajetanus com. 2. punct. 1. de
de Matrim. q. 3. Dicitur illi ex. 6. diff. 2. dict. 25. n. 313. ut quando
sine concubunt, absque se prolii procreande, aut venales, qui
tamen essent apti ad copulam, sed nec ipsam habent, nec remedi-
um concupiscentie, incedunt, sed saltem bonum matrimo-
nij, quod est in cohabitatione utriusque bonorum communio-
ne, et amore, et multa fidelitate, quia jam salvatur finis ma-
trimonij substantivus, et non apponitur finis præteritæ: namque
concreta sunt finis Matrimonij præcedere, quod contractu ma-
nifestatur in conjugio præteritæ. Unde cum dicitur Patricius Josephus
in quo nec remedium concupiscentie, nec prolii procreatio
tendebatur, et tamen absque peccato, et valde contra venient.
41. Sed contra præteritæ dicitur in tempore, inquit esse bonum
quod periret excludere bonum, sed tale matrimonium iuxta
PP. salmanticensis periret ex duobus finibus Prolii, quæ licet sit
iuxta ipse extrinsecum, et accidentale, tamen iuxta ecclesiam
est bonum Matrimonij: ergo Amplius copulatur instantia: per
tale matrimonium præteritæ hoc bono, quod non expedit, siqui-
dem meliora sunt que plus abundant bonis: ergo meliora erunt
matrimonia, que etiam hoc bonum habeant. Distinguitur ma-
jor: quod periret excludere bonum per positionem mali, con-
do;

do, per petitionem melioris, nego. Quia conjugij positio paucis
 curat. Se non cadunt ad levandam capacitatem, bonum quide
 dem proly petitiuē excludunt, sed ut hujus boni loca reponant
 melius. Virginibus, quod erit habere uxorem, tamquam si non
 haberetur, et a levandis. Ap. talis, bonum enim est mulierem
 non tempore, sed in continentia parare. Deinde verum
 est non licere evitare bona conjugij, sed hoc non utrumque
 sed per conditionem petitiuē ad evitandam bonitati inordinati actu
 um humanorum, nempe contra bonum sacramenti: contra
 bo tecum, donec inveniam pretiosorem, aut ditionem. Contra
 bonum Fidei: contra bo tecum, hinc tradit adulterandam
 pro quā non bono contra bonum proly: si semper veniat ad evitandam
 eandem Prolem: si continentiam proly, aut abortum: si co
 nisationem divitū: si contra bonum etc. Cum enim hoc sine
 intrinseca gravata, nec licet, nec valet contractus, quia etiam
 loco boni substituitur malum, quod non evenit in legitima
 libus conjugij, ab eo loco boni reponitur melius, adimplendo qu
 dam Ap. talis: Gynolamini charismata meliora. Rex haec de
liber de conditionibus videtur. P. Angelus Engelmayr tom
3. de Matrim. tit. Finis Matrimonij in Cap. 2.
 42. Ad ampliationem imperantij dicimus, verum est ut
 oinale Matrimonium ratione sua, seu pacto hoc bono prolyne co
 njugij, accipit et hoc prolyne non detrimere patitur, quā
 potius plurimum boni ipse accipiat, si quidem ad Dominum referat
 et Matt. 19. 29. Omnes qui reliquerint uxorem propter nomen Do
 mini, antuplum accipiet. Non quod liceat homini dimittere ux
 orem quacumque ex causa, sed quod qui habent uxorem tam
 quam non habent sine, hoc enim bonum superat conjugale
 bonum proly, siquidem sine ipso, et cum illo ab omnia evadunt,
 et

v. Cox. 12.
 34.

et sanctiora conjugia. Audi M. P. Augustinam, qui ep. 199.
 sic edictam reliquissimam faminam, ac filiam docet: Celi
carnali conforio ex consensu vobis non miscbaminus, inegeris
tamen rebus conjugali obsequio vivo tuo mulier servare debu
itis, praesertim cum abbo effecti membra corporis Christi. Ne
que enim corpori tui debito fraudandus fuit, paucisquam
ad illud bonum, quod superat pudicitiam conjugalem, tu quo
luntati volentes quoque ejus accederet. Quomodo jam in ea
causa ista veritas quæritur, utrum redire debeat ad concubium
viri. Quod enim Deo pari consensu ambo veneratis, perpe
ranter usque in finem reddere ambo debuerit: a quo propo
to si lapsus est ille, tu laborem contrantissimi persevera. Quod
te non exhortaret, nisi quia tibi ad hoc ipse consenserat. Non
enim quia pariter temperabatur a commissoione carnalitate
ejus manitus esse desisterat, imo vero carnis sanctitatis inter
vos conjugij manebatur, quanto sanctiora concorditer plac
ta servabatur.
 43. Antuplum autem, quod votantibus conjugis accipiet, non
est quod quidam sibi hominiant, nempe, quod pro uno
bono unius matrimonij, quod in ejus usus abnegatione renun
tiarunt conjugis, centum matrimoniorum usus accipiant
in futuro. Unde ergo iste est, ait Hieronimus lib. 3. in Math.
C. 19: qui carnalia pro Domino dimiserit, spiritualia reci
piet, que comparatione et merito sui ita erunt, quasi si parvo
numero centenarius numerus compararetur. Nec vero in fu
turum omnia hujusmodi bona Dominus reservabit, quin
etiam pro unico bono Proly penesande renuntiato, et hoc
ex in seculo, accidentali, et secundario, plurima bona ab omnia
et principaliora recipiantur in hac vita, que ita recenlet
sapientissimi Doct. Michael Venius, in Universalitate Patavina
publica Professore, in Resp. ad Consult. Pyramptanam. n. 34.
 ino

In hoc autem perfectioni plura, et multo majora bona reful-
gent, quam in priori; nempe Typus virginis unionis Christi
in Ecclesia: Amix Charitatis, non Concupiscentiæ: Gratia
sacramenti, non carnis tantum, sed etiam carnis sanctificationis:
Unio, non corporum, sed que multo prestantior est, animo-
rum: item, ad illibata corpora Christo Domino auferenda,
reciproca Fides: ad orationi vacandum et staty expeditione: pr-
sentim vero ad sanctissimam Mariam Matrimonij imita-
tionem, et cultum propagandam Angelicay Modus.

44. Nunc jam principali argumenti solutionem sequen-
 tes, responderemus ad probationem majoris desumptam ex M.
 P. Aug. lib. 19. cont. Manich. veram esse illam Matrimo-
 nij etymologiam, sed hoc debet intelligi respectu illorum,
 que contrahunt animo utendi matrimonio, nempe autem huius
 Patris feminam sibi hoc potissimum motivum nubendi
 (quod iuxta communem acceptionem coire significat ut
 supra ostendimus) proponere debere, ut mater fiat, non ut lu-
 xuriam deficiat, et cum conveniamur concubatur matu-
 monium animo utendi illo, juxta hanc regularem concu-
 tionem loquens, dicit, matrimonium dici ab hoc, quod
 femina mater fiat, quasi dixerit, advenire, quasi si con-
 trahitur, vel ita debere uti vestra nutria portasse, ut in
 concubitu vestro proles incendatur, non libido latet: in-
 dulgentiam enim nuptie, aut Mariæ citatur sup. n. 38. secun-
 dum concessionem, et concubitus nuptialis, qui sic tantum
 causa proli; concubitus vero qui est præter necessitatem pro-
 xandi ob incontinentiam, indulgentiam secundum permisio-
 nem, quia est ibi aliqua culpa, sed levior. Et hoc conjugibus
 innocens, dum affirmat, matrimonium inde appellari, non
 Luxuriatio, quia femina nubere (in communi sensu), ut ma-
 ter filiorum efficiatur, non ut luxurietur: ideo licet sensu,

aut femine mater non efficiatur, conjugium vere illam
 recte appellatur matrimonium; aliam sola concubitus fornicatio-
 nem matrimonium appellatur.

45. Ad confirmationem ex D. Paulo dicimus, si propterea loqui
 eodem sensu ac epistola ad Cor. c. 5. loquens, dicit, sate-
 re, ne in fornicatione se laberentur uxorem, vellemus
 refertur nubere, et materfamilias esse, nam licet sciat
 bonum esse homini mulierem non tangere, sed non igno-
 rabat hominum incontinentiam, propterea quam secundum
 indulgentiam, non secundum præceptum dicebat, quod unus
 quisque suam habeat uxorem, et ^{quod} libidinis barabrum
 oppellare incenderet, aperte demonstrat, cum propterea dicit
 se velle juniores nubere sic statim subiungit rationem, jam
 enim quedam concubitus sunt secus carnalem. Hanc etiam
 interpretationem accipi a M. P. Augustino lib. 2. de Nupt. et
 Concup. ad Valerium c. 16. Quia hoc tempore, quod jam effedi-
 mus, continentiam ad amplexum non habet huius officij necessitatem,
 adjacentem undique in omnibus generibus tanta fertilitate progre-
 dituram spiritualiter filiorum, illud potius continentis bonum qui
 potest capere capiat. Qui vero id capere non potest, si accipiat
 uxorem non peccat et femina si se non continet, nubat. Do-
 num est enim homini nubentem non tangere. Verum quia
 non omnes capiunt vestrum ^{hoc}, sed quibus datum est, restat
 ut propterea fornicationem unusquisque suam uxorem habeat,
 et uxorem suam habeat. Ac sic incontinentiam inconti-
 nentiam, ne carnis in continentiam Hapitionem, concupiscant honeste
 nuptiarum. Quod enim ait Apostolus de feminis, Volo
 ipsas juniores nubere hoc est de manibus dici potest, volo ju-
 ores uxores ducere: ut ad utrumque secundum pertineat, filio pro-
 creare patris, et materfamilias esse, nullam occasionem dare
 ad-

adversario maledici.

46. Ad aliam confirmationem peritiam ex D. Augustino P. N. lib. 2 de Genesi ad lit. repetitio non ipsi legitur, ipsum librum nomum, ibique illa verba literaliter reperiri, sed cum motivum disputationis ex ipso novimus, etiam genuinam ipsorum intelligentiam ex eodem habemus. Difficili ergo ibi S. P. contra eos, qui asserunt primo parentes nisi propter peccatum non potuisse concubere, fecunditatem carnis propter receptionem mortalitatis datam esse, siquidem illo innocentis statu nulli filios procreandos fuisse. Quam errorem confutare intendens, nititur probare, et asserere quod etiam in Paradiso concubissent, et generassent prius Parentes, hanc mentem fulcens ex eo quod mulier data sit homini in adiutorium in illo statu, et quodnam quodnam adiutorium, asserit ad hoc precipue, ut filios procrearet, conferendo enim haec verba faciamus ei adiutorium simile tibi, cum illis: creatae res multiplicationi, necesse est de illis carere sentire, qualesque adiutorium sit ad generationem potius, quam ad alia. In enim Dominus in ipsa hominis creatione cap. 1. Gen. ait, quod Masculum, et Feminam creavit eos, et benedixit, et ait: Crescite, et multiplicamini, et replete terram, et dominate super pisces maris, et super aves caelestium, et super omnia quae creatae sunt super terram, et vos multiplicamini, et replete terram. Nec ex hoc videtur, quod omni mulier fieri debeat homini in simile adiutorium, sed quod in illo statu, in quo mundus deservit, ac habitandus erat ab hominibus, ad hoc daretur mulier, ut pareret filios, qui replerent terram, et non praecipue retinebatur generatio ad rationem naturae lapsae, ut illi contendebant.

47. Nam in S. P. sententia ibid. interpretat illud creatae

et

140
eo multiplicamini, et replete terram, siue in natura integra, siue lapsa, et cum hoc sine generatione fieri non potest, ostendit siue naturae lapsae, siue integre datae esse homini mulierem in adiutorium propter sobolem, relate ad creatae, sic excludendo falsam illorum sententiam, qua decaudatam carnis solum propter mortalitatis, et non propter immortalitatis transgressionem datam fuisse autumabant. At verum nunc, cum reflectus undique est mundus hominibus, qui ab ipso capi non possunt, propter quod multo bellius ad alienam destructionem quaesierunt, iam non intat illud creatae, sed creatae decaudatae in statu etiam naturae integre contra illorum scilicet, iam plura alia adiutoria reperimus. Ita muliere respectu viri propter generationem. ~~Unde~~ Ideo ipse Dominus Pater hanc mentem expendens ait cap. 7. citato in argumento: Non itaque video ad quod aliud adiutorium mulier facta sit viro, si generandi causa subtrahitur, quae nisi hominibus, quae subtrahatur ipso. Unde enim magnam, magnique honoris meritum apud Deum fidelis, et pia Virginitas habet, nisi quia isto iam tempore continentis ab amplexu, cum ex omnibus partibus ad implendum sanctorum numerum largissima reperit copia, percipiende laetitia voluptatis libido non tibi vendicatur, quod iam sufficiente proli necessitate non potest.

48. Ideo possent sic explicari fructuositates: non video ad quod aliud adiutorium etc. in mundi principio, quando ipsius repletio ab hominibus intrabat; seu ex suppositione illius sententiae, in qua in illo statu non exant pro parandi, etiam si integre permanerent, concedo: in hoc tempore, in quo iam repletus est mundus, et nobis asserentibus cum D. P. Augustino contra eorum illi

27

us sententia, nego. ipse Aug. P. de proximi verborum pondere
pene remittit, in eodem libro, et eodem Cap. 7. non remittit
ad locum, ubi quid generatione sentire debeamus, aperuit.
Unde, inquit; quia satis differimus in eo libro, quem de
bono conjugali nuper edidimus, dicitur hic nostra stylus
non est occupandus. Ideamus ergo librum de bono conju-
gali, ubi nunc temporis, et non loquens contra Hezechiam il-
lum tractantem exortum, ipse Aug. P. a Hezechiam, et lau-
dant, id ipsum quod Apostolus bonum esse homini mulie-
rem non tangere, aliud invenit adiutorium in uxore
aspectu vini, quod in vino meando, in frange illo Crescite,
et sanctorum carnis illa hezechiam, nec invocabat, nec vi-
debat, nec ita erat, quod inveniret sane videret, ne in
ipsum banachum incantem quisque laberetur.
P. Sic ipsam habet Cap. 1. et 2. Quoniam unusquisque bono
humani generis particeps est, et sociale quiddam est humana natura,
magnumque habet et naturale bonum, vim quoque amicitiae: ob hoc
eo illo Deus voluit omnes homines condere, ut in sua societate
non solam similitudine generis, sed etiam cognationis vinculo
temerentur. Prima itaque naturalis humanae societatis copula
vix et uxor est. Consequens est consortio societatis in filii, qui
unus honesti fructus est, non conjunctionis maris et feminae,
sed concubitus. Poterat enim esse in utroque sexu, etiam sine
talis commixtione, alteriusque reperiens, alterius obsequens amica-
bilis quaedam, et humana Societas. §. 2. Nec nunc opus est, ut lau-
demus, et in ea questione definitam sententiam proficiamus,
unde primorum hominum proles profertur exire, quos bene-
dixerat Deus dicens, Crescite et multiplicamini et replete ter-
ram: si non peccassent. et Cap. 3. Quod mihi non videtur prop-

tex

ter solam filiorum procreationem, sed propter ipsam etiam na-
turalem in diverso sexu societatem: Alioquin non jam dica-
retur conjugium in senibus, praesertim si vel amiserint filios
vel minime genuerint: Nunc vero in bono licet amolo conjugio
et si inancuere auctor grati iudex masculinum et feminam, vix
tamen ordo charitatis inter matrem et uxorem: quia quan-
to meliores sunt, tanto maturius a commixtione carnis suae,
pari consensu se continere caperunt, non ut necessitatis esset
postea non posse quod vellent, sed ut laudis esset primum no-
uisse quod possent. Si ergo Levatix fides honoris et obsequium
in vicem debitorum ab abstinendo sexu, etiam si languiscentibus
et prope cadaverinis utriusque membris saniorum tamen vice
conjugatorum tanto hinc, quanto probior, et tanto seu-
rius, quanto placidius castitas perseverat.
S. D. et Cap. 6. Conjugali concubitus pensandi gratia non
habet culpam: concupiscentiae vero satiantis, sed carnis cum
conjugis, propter fidem thoro venialem habet culpam: Abste-
ritum vero sine fornicatione letalem habet culpam: Sic peccata
melior est quidem ab omni concubitu continentia, quam vel
ipse matrimonialis concubitus, qui fit causa peccandi. et Cap.
De hoc quo colligitur; primis temporibus generis humani, mas-
culi propter Dei populum propagandum, sex quem et prope-
taretur, et nasceretur princeps et salvator omnium populorum,
ut debuisse sanctorum isto, non propter se expectando, sed propter
alios necessario bono nuptiarum: Nunc vero cum ad inveni-
dam sanctam et hinc hinc societatem undaque ex omnibus
partibus copia spiritalis cognationis exuberet, etiam propter
filiis solo concubitu copulatae sapientes, ut ampliore continen-
tibus bono potius uideantur admonendo heret. Cap. 10. sed non quod-

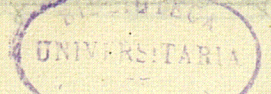
dam

dam qui numerarent: Quid si, inquit, omnes velint ab omni concubitu abstinere: unde subsistet genus humanum? Vastam omnem hoc vellent, dumtaxat in charitate de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta: multo citius Dei civitas completeretur, et acceleraretur terminus seculi. Quid enim aliud hostiam apparet apostolum ubi ait, cum inde loqueretur: Vellem omnes esse sicut me ipsum? Huc in illo loco: Hoc autem dico fratres, tempus brevis est, reliquum est ut et qui habent uxores tanquam non habentes sint.

St. Quam doctrinam mirè confirmat, et pie repetit lib. 1. de Virg. et Concup. ad Valerium. Ubi fratrem ac caput 12. sic concludit: Cux ergo non conjuges maneant qui essent semper concubere desinunt, si manent conjuges Joseph et Maria, qui concubere nec coeperunt. Sic capite 13. praescribitur. Hec enim preparatio filiorum, que in sanctis patribus propter penuriam et conservandum populum Dei, in quo prophetiam Christi praecone oportuit, officio illius hinc, nunc jam non habet illam necessitatem. Patet quippe jam ex omnibus pensibus spiritualiter proponendum, undecumque carnaliter ne si fuerint, copia filiorum. Et quod scriptum est, Tempus amplectendi, et tempus continendi ab amplexu: super illud atque hoc tempus agnoscitur distributum. Illud quippe fuit amplectendi, hoc autem continendi ab amplexu. Itaque et apostolus cum hinc loqueretur, ait, Hoc autem dico fratres, tempus brevis est, reliquum est ut et qui habent uxores tanquam non habentes sint: Hec omnia aut exponenda aliquid hinc brevia dicam, si existimo intelligenda. Hoc, inquit, dico fratres, tempus brevis est, non adhuc populus Dei preparandus est generatione carnaliter, sed jam regeneratione spiritualiter colligendus. Reli-

qu

quum est ergo, ut et qui habent uxores non carnaliter concupiscant, sed subiacentur: Deinde subiungit et dicit, Qui sine uxore est, cogitat ea que sunt Domini quomodo placeat Domino: Qui autem matrimonio junctus est, cogitat ea que sunt mundi quomodo placeat uxori. Atque ita quodammodo exponit quod supra dixerat, Qui habent uxores tanquam non habentes sint. Qui enim sic habent uxores, ut cogitent ea que sunt Domini, quomodo placeant Domino, nec in hijs que sunt mundi cogitent placere uxori, tanquam non habentes sunt. Quod facilius fit, quando et uxores tales sunt, ut eis mariti non ideo placeant, quia divites, quia sublimes, quia penes nobiles, quia carni amabiles: sed quia fideles, quia religiosi, quia pudici, qui aversi boni sunt. Nescio quid amplius desiderare possimus ex illo P. N. ut hanc mensuram pro nobis hanc monstrat. Generaliter itaque licet non vult, quod in triplici sorte naturæ, sive inæque, sive lapsæ, sive repletæ, possint licite, et valide concubere mar et femina, si licite servabunt suspensionem, ceterum nunquam mar et femina singillatim licite nec esse obligatos ad concubitum: attamen supposito fecunditate in natura inæqua, si uti vellent benedictione Dei ad crescendam, et replendam terram, non aliter hoc fieri poterat nisi concubitu, qui ad finem benedictionis acquirendum necessarius erat: postea in natura lapsa propter populum Dei, qui carne preparabatur, convenienter erat: nunc autem in natura repleta, nec illa necessitas, nec hujusmodi tanta viget convenientia, cum et repletus sit orbis, et Ecclesia spiritualiter non carnaliter crescat. Huc si maris dicit ex illo P. N. quod Concubitus in nullo statu naturæ fuit obligatorius.

secun

secundum se, ita ut omnes concumbere coacti essent ex huius
tina: sed tamen respectu finium in qualibet statu licet non
sint obligatorii, tamen est necessarius illis, quia ad ipsos
voluntate sine: nempe in natura integra ad mundi repleti-
onem; in natura lapsa ad populi sancti preparationem; et
in natura reparata ad filiorum Dei recreationem, videlicet
ut qui originaliter nati sunt filij eius, per Baptismum re-
generentur in filios Dei, eiusque heredes, coheredes autem Christi.
§3. Ad confirmationem ex S. Petro Damiano jam supra
dedimus ejus mentem n. 12. sicque respondemus S. Patrem velle
omnes nuptos copare ad propagandam sobolem, sed tantum
explare primam nuptiarum intentionem, que communis
lege propagationem spectabat, licet particulari consilio alia
bona per se filios involveret, quibus nupti non in carne
spiritu, sed in carne spiritus Domino famulantur, prout
ipse Damianus immediate ante adhortatur, et ut hanc de
virginalibus nuptijs doctrinam confirmet, immediate post
argumento verba cap. 3. subiungit: Quantum ergo ad anti-
quitatem sequi, intentio nuptiarum est procreatio filiorum:
Et hęc antiquitas, ut predictum est, ad propagandam tantum
modo sobolem; nunc autem advesperascente jam mundo, et
illius coruscante doctrina, qui de Virgine Virgo est, ad evitan-
dam spectat proculdubio fornicationem. Tunc enim salvo at-
que mysterio, dicebatur: Maledictus vir, qui non habuerit fe-
men in Israel. Nunc autem dicitur: Viri dilipite uxores vel
tra, sicut Christus Ecclesiam. Et Apostolus, tempus est, inquit, ut
qui habent uxores tanquam non haberent sint. Et iterum: Vobis
vos omnes esse sicut ego. Enimvero qui sicut superius diximus,
uxorem ducendam predicat, et non tardendam, non ex culpa

prolem; sed fornicationis videtur oppellere uxorem, nec tu-
mescere uterum, infantiumque balatum, sed immacula-
tum cubile, et conjugali continentie desiderat et libatum. Qui
minimam curam dicit: si se non continent, nubant; et alibi:
Prevertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas propter incontin-
entiam vestram; patientes ostendite, quia nuptus inter
conjuges castitatis est avidus; admixtionem vero carnis pre-
mittit insidias.
§4. Ad confirmationem ex Doct. sub. dicimus Doctorem ibi loqui de Matrimonio juxta omnem hanc inten-
tionem, prout etiam comprehendit matrimonialia contracta
cum intentione utendi illis, et ita consummatis, et debitis
affectibus (nempe de horum usu) finem principalem esse filio-
rum procreationem, juxta quod supra retulimus ex Magno
Patre nostro Augustino, quod filij honesti fructus (et finis)
sunt non conjunctionis maris et feminę, sed concubitus, et
quod etiam loquens de matrimonio consummatis, inquit
huius nulla detinetur culpa nec venialis, qualis reperitur
in matrimonio non consummatis, non ratione procrea-
tionis, ut dedimus, et dicimus ex S. Augustino, et Ma-
gistro. Veritas est ista: Et quod bene sic ejus finis, et ita
huius finis principalis appellat. Supra matrimonialia consum-
mata, vel consummandas est ratione copulę, id est, sicut
existens; patet ex isto, que immediate ante significat:
Sacramentum, ut hic accipitur, est bonum intersecum ma-
rimonij, quia ejus prima perfectio est formalis: hęc autem
ordinatur ad actum carnalem mutuo reddendum, si peti-
tur: quod dicitur quia est ex ista obligatione mutua prece-
dente: ergo huius matrimonij fides, id est, fidelitas, sive iustitia

tia ad actum, ad quem conjugij mutuo obligantur, est epu bonum exiūsecum, sicut finis propinquus. Utinam, iste actus ordinatus ad procreandum debite prolem, vel religiose educandam: ergo proles religiose educanda, si sequatur, est bonum exiūsecum matrimonij tanquam finis principalis. Et relate ad hęc verba, consequuntur, que in argumento allata sunt. Unde cum nos non loquamur de matrimonij concordiā, et cum intentione utendi, sed cum mutuo consensu in concordiā utriusque, non contra, sed pro nobis scilicet. Doct. Manianus, ut videre est in presentia questione, quam speciatim resolvit articulo 4. d. 3. q. 2. Obijciunt 8.º: non potest esse perfectum id, cuius necessario desit aliqua perfectio propria: sed precedentis voti, necessario desit illi matrimonio aliqua perfectio propria ergo. Probatur minor matrimonium perfectum per copulam: sed hęc necessario desit per votum ergo. Major est d. Bonaventura, et d. Thomas, et alij: ex antiquo celebrantur. De quo adhibetur episcopus in scriptura: Compendium Theologi cum san. 1375. Venetij, impressum apud Deuchinam, per Jo. Joannem de Comby, Mensuram Ludovicum, in quo dicitur articulo 6. c. 3. d. de Matrimo pag. mibi 43. Matrimonium est conjunctio maris et femine, individuan. vitz. conjunctio in retentione: Matrimonium per sponsalia inchoatur, per conjugium animorum consummatur per verba de presenti ratificatur, per carnalem copulam consummatur, et perficitur. Respondetur distinguendo nūm. desit aliqua perfectio essentialis, et non desit, et accidentaliter, concedo aliqua perfectio essentialis, inchoata, et essentialis, nego. Unde in copula hęc perfectio, non tamen est in esse simpliciter, sed ad summum

144
in esse complexo, hoc est, in esse consummato, seu in omni extensione, ad quam pervenire potest matrimonium per usum. Quamvis hęc perfectio, cum sit omnino extrinseca, neque sine qua sive in frenibus, sive in pacibus concordiā, sive in non concordiā debet salvari tota, et plenaria essentia veri, et perfecti matrimonij, que in his constitutivis sit, non autem in adheventibus extra, nihil est ad veritatem, et principalissimam perfectionem matrimonij, si desit. Quam doctrinam ipse Doctor, ex quo authoritas argumenti desumpta est, et docet, et mixto exemplo confirmat. Sic sequitur immediatē ad verba argumenti: Id hoc autem est sciendum, quod duplex est perfectio rei: Prima est in esse simpliciter; secunda est in esse complexo: sicut patet in quæstione, in qua est perfectio, quantum ad esse hominis simpliciter, sed non est in esse complexo, quantum ad esse completum, secundum quantitatem, et operationem hominis. Eodem modo dicendum est de Matrimonio, de quo duplex est perfectio: Prima est, que facit Matrimonium, scilicet consensu animorum per verba de presenti expressa, et ad hanc non exigitur copula carnalis. Secunda perfectio est, que Matrimonium consummat, et ad hanc exigitur copula carnalis. Nec omittenda debemus mixtam super hoc questione doctrinam, quam affert d. Joannes a Capistrano de Matrimo. disp. 3. q. 2. articulo ubi quid principalissimum, et essentialissimum sit perfectissimum sit in Matrimonio, sic nobis annuunt scripta: sed quæstio quod perfectissimum bonorum sit principalis

145
ut? Ut in Maximonia illud, sine quo Maximonium esse non potest.
Hoc autem est sacramentum; ergo in Maximonia principaliter est
sacramentum, quam si Fides, et Proles, et hoc duplici respectu. Primum
quia dignitas; secundo, quia essentialiter: quod autem si dignitas, patet
quia bonum Fidei, et bonum Proles, pertinent ad Maximonium, in
quantum est quoddam officium nuptiarum. Bonum autem sacra-
menti pertinet ad Maximonium, in quantum est sacramentum gratiae;
sed dignitas est, gratia, quam natura: ergo sic. Quod autem sacra-
mentum si essentialiter Maximonia, quam Fides, et Proles, patet
quia sacramentum pertinet ad Maximonia ratione insepara-
bilitatis, secundum Augustinum lib. 9. super Genes. longe antea
dicitur; inseparabilitas autem essentialior est Maximonia, quam
bonum Proles, et bonum Fidei. Nam postquam Maximonium
est contractum possunt ab ipso separari bonum Proles, et bonum
Fidei; vinculo tamen Maximoniae remanente. Et post conjuga-
tum Gandulphum a Joannem, duo tantum esse Maximonia bo-
na videlicet Fidem, et Prolem, sic concludit resolvendo; sed quod
si per contractum nihil de predictis bonis (Fides et Proles) esset co-
pitatum? Respondetur, quod adhuc Maximonium est licitum,
si aliud non impediatur; sufficit enim, quod conditionem contractum
non apponatur, quam si apponatur, Maximonium nullum esse;
ut si diceret vix: contractus eorum, si perorationem Proles eorum,
et sic. Quod etiam pro nostra responsione, et doctrina?
S. B. Obiectio 9. non est verum, et perfectum Maximonia-
rum, quod non designat, nec imitatur conjugationem Christi, et
Ecclesie; in qua secundum Apostolum magnum est hoc sacramen-
tum; sed hanc non potest designare conjugium precedente voto: ca-
po. Probatur minor ex Innoc. III. in cap. de bigamo, de Biga-
m.

146
mij non ordinandis. Profecto, inquit, conjugium illud, quod
non est conjugatione corporum consummatum, non pertinet
ad illud conjugium designandum, quod inter Christum, et Eccle-
siam per incarnationis mysterium est contractum; juxta quod
Paulus exponit illud. Hoc tamen est impossibile mihi; et ratio de con-
trahentibus sic statim subjungit. Hoc autem dico magnum sa-
cramentum in Christo, et in Ecclesia; sed precedente voto, non
poterat conjugium conjugatione corporum consummari: ergo.
Distinguatur minor: conjugium, precedente voto, non potest
designare conjugationem sic. quia est in charitate, nec, quod
est in nature, conjugatione, concedo: et simili ex explicata
innocentii. Verum est, quod Maximonia consummata, per-
fectius designant unionem Christi, et Ecclesie, quia eam designat
omni modo, quia intelligitur ipsa unio, sive in nature, con-
junctate per incarnationem, quatenus per receptionem car-
nis capiti membra unione, sive in charitate, quod est
Ecclesiam: et tamen prima designatio non requiritur
ad veritatem, et sinceritatem conjugij, quia cum sola secun-
da charitatis designatione pertinet, juxta Magistram ten-
et. in 4. d. 30. c. Quamvis Ambrosius dicat perfectum conjugium
per carnalem conjugationem [in omni, inquit, matrimo-
nio conjugatio intelligitur spiritalis, quam confirmat, et per-
fici conjugationem carnalem corporalem.] sed intelligendam
est conjugium per charitatis conjugationem, non quantum ad
veritatem, et sinceritatem conjugij, sed quantum ad signifi-
cationem; quia perfectius unionem Christi, et Ecclesie
designat.
S. B. Sed etiam in Maximonia conjugia nec hoc amplius de-
finit perfectio designat, siquidem ibi eadem conjugata per
147

In uniuersis uero Chriſtus per incarnationem copulabatur
eccleſiæ, tanquam Caput membris, per naturæ conformitatem,
ibi per non per designationem, sed per realitatem inuenie-
batur. sine carnis coniunctione, quod cum tali coniunctio-
ne necessarium reputat innocentiæ, ideo que alteri mo-
do habet omnimodam perfectionem, quam nullam esse
qui potestatem quantumque perfectissima que sit, consummata
que Matrimonia. Nec quod designationem in naturæ conformi-
tate careant. Virginales Nuptiæ, quecumque, deorsum ca-
num abstinentiæ sanctitati; sic uelim nos iterum audire
Magistrum, contra Gratianum, sic nostras partes aperiam:
Hæc, inquit Magister, si secundum perfectionem uerborum
quæ accipiuntur, inducitur in eorum sensum, ut dicat sine car-
nali copula non esse contractum Matrimonij: et inter Mari-
am, et Ioseph non fuisse conjugium, sed non fuisse perfectum, quod
retinetur sanctum. Tanto enim sanctius fuit, atque perfectius, quan-
to a carnali copula inuenitur. inquit magister: modo illud est
60. Sed huiusmodi posita, ea ratione dicta intelligenda, non
quia personæ mulier illa ad Matrimonium, quod exprimitur,
et plenam tenet spirituum conjunctionem Chriſti, et eccleſiæ, signi-
ficat omnem illam unionem sancti, et eccleſiæ, que est in chari-
tate, sed non illam, que est in naturæ conformitate. Et ergo
et in illo Matrimonio typus conjunctionis Chriſti, et eccleſiæ,
sed illius tamen in qua eccleſia Chriſti et caritate unita;
non illius, que per receptionem carnis capiti, membra uno
unio. Nec ideo tamen minus sanctum est conjugium, quia
ut ait S. Augustinus, in nuptijs plus ualeat sanctitas sacramen-
ti, quam delectatio carnalis. Et eodem conjugium signum
spirituali conjunctionis, et dilectionis amplexum, quæ a inter

se conjugij uniri debent; unde ait Petrus: Uiri diligite et
uxores uestras, ut corpora uestra. Ita
in 4. d. 26. 6. Consequenter ad quæst. 29. 3. part. affir-
mant. Doct. Angelicæ convenienter Matrimonij Mariæ, et Iose-
phus, dum que nostram utilitatem concernunt, recense, ait
consequens Magistram. In tanto, quia per hoc significatur
unio eccleſiæ, que cum uirgo sit, disposita carnis est
cum uirgo Chriſto, ut ait Augustinus. Potest etiam, et quædam
ratio esse, quod Mater Domini fuit disposita, et uirgo, quia
in persona ipsius, et uirginitas, et Matrimonium honoratur,
contra Hæreticos aliorum eorum deualentes, ut per multos
61. inquit P. Bonaventura apprimè dicitur hanc duplicem
figuram duplicem unionis Chriſti, et eccleſiæ, in 4. d. 26. q. 3.
art. 2. ubi ad nostram auctoritatem sic distinctione loquitur:
in Matrimonio consideranda hæc tria, scilicet, signum, offi-
cium, et remedium. ad rationem ad significationem dicendum
quod duplex est ipius significatio: significat enim conjunctio-
nem Chriſti, et eccleſiæ per charitatem, et conjunctionem e-
undem per naturæ conformitatem. Similiter duplex est offi-
cium, unum enim est naturæ educationis, et procreandi, ali-
ud procedendi proli. Similiter duplex est remedium, unum
est quantum ad concupiscentiæ defusionem, et scilicet non
ad omnem mulierem intendat. Aliud quantum ad in-
delectationem, et scilicet non libidine, sed amore proli, nec sine
matrimoniali affectu mulierem copulat. Primum igitur
est signum, et premium officium, et primum remedium
hinc in sacramento Matrimonij, quantum ad amplexum

conjunctionem; secundum est solum quantum ad conjunctionem
 nuptiarum. Et primum est de substantia Matrimonij
 quantum ad effectum, secundum quantum ad effectum
 plenum. Et quomodo tota substantia Matrimonij salua
 est in propria unione Christi, et Ecclesie per charitatem,
 quin opus sit carnis coniunctione, nisi ad plenum extiterit.
 62. S. Fulgentij Ruspensi episcopi ep. 3. ad Probam de
 Virginitate C. 5. adeo nobis facit, ut aserat totam Christi
 et Ecclesie unionem, vim suam adipisci in Virginitate,
 et pro Virginitate, ut que mirabilis desiderium posse pro
 nostra solutione. Sic itaque: Typice dicitur a viro virginis
 vocabulum, quia nomen a Christo dicitur Christianum;
 Christi enim Dei virginitas est, et Dei sapientia, eo quo est Ec-
 clesia, que virgo in fide et charitate persistens, et sapientiam
 possidet et virtutem, ideo nec seductione decipitur, nec viden-
 tia vincitur, quia inuicem virginitatis integritati fidelis.
 Hinc Virginitas dicitur: Inuicem complacuit Dominus in-
 te, et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuuenis cum
 Virgine, et habitabunt in te filij tui. Et ne ostendat non aliam
 esse iuuenem quam sponsum, nec aliam esse virginem quam
 sponsam, sponsum autem et sponsam Christum et Ecclesiam,
 sequens adiungit: Et gaudebit sponsus super sponsam: et
 gaudebit super ea Deus vester. Hec virgo mater est cui dicitur:
 Habitabunt in te filij tui, et hec mater virgo, et de qua di-
 citur: Habitabit enim iuuenis cum virgine: Hec virgo, spon-
 sa est, de qua dicitur: Et gaudebit super sponsam suam. Hec
 igitur Ecclesia una et vera Catholica sponsa est; quia inheret
 Christo; Mater est; quia Jecundatur a Christo; Virgo est;
 quia

quia in corrupta perseverat in Christo. Huius sponse nec fecun-
 ditate virginitas consumpitur, nec virginitate fecunditas
 impeditur. Notare hec verba, quibus quidquid in Virgine
 Maria factum est, minime deprecatur de Ecclesia, ut sic Eccl-
 sie virginitate conubium esse Marię deductum indicet pro-
 totypo, ut non tam Marianum coniugium designet vni-
 us Ecclesie perfectionem, quam conubium Ecclesie Marię
 exprimat sanctitatem: tale namque, prosequitur, istius est
 vici virginisque conubium, ut idcirco ab hoc vici Jecun-
 ditate hec virgo, quia in hoc conubio nulla unquam po-
 test esse corruptio; et tamen in hac maxime virginitate perseve-
 rat incognita, ut nisi virgo semper esset, mater esse non posset illi-
 us matris ac virginis nomen novum ita pronuntiat. Et vo-
 cabitur tibi nomen novum, quod est Domini nominatio.
 63. Ita videtur, quam aptius virginitas conubia de-
 signent virginis Christi cum Ecclesia Virgine conjunctio-
 nem, quia licet etiam interveniat naturę conformitas,
 potior, et Christo complacitior exit virginum naturę, qu-
 am corruptorum amplexus. Ideo cum Doct. sub d. 3. h. q.
 in 4. sent. n. 8. matrimonium explicat, indissolubilitatem
 eius applicat sponsum Ecclesie: Ad quę unionem expo dicit,
 quod secundum Philosophum S. Metaphys. cap. de perfectio,
 bonum, et perfectum idem est: duplex autem est perfectio
 rei, scilicet inextensa, ut forma: et extensa, ut finis: Ac-
 cipiendo ergo matrimonium pro isto vinculo desinito ex pri-
 mo societati, forma eius est indissolubilitas. Et ista indissolu-
 bilitas dicitur sacramentum pro eo, quod significat indissolu-
 bilitatem conjunctionis Christi, et Ecclesie. Et licet in quo-
 libet matrimonio sit eadem indissolubilitas, tamen virgi-
 na

alia eam potorem habent, licet non ampliozem, quia potius, letius, et magis coaditias copulantur animi virginum, quam eorum, qui non cohibentes carnis stimula, aperius legi repugnantia legi mentis deservunt. Idcirco tunc ampliozem, ac potorem, et estimabiliozem, ac sanctiozem conjunctionis Chrysi, et Ecclesie reportant figuram concubia Virginalia, siquidem ex Mag. bene de 30. C. Sanctioera sunt conjugia pari voto continentium. Et antea 4. 26. 9. dicitur ex Augustino, quod plurimae in nuptiis sanctitas lacrima, quam fecunditas ventus. Videatur hic. litteris F. et G. ubi optime explicat, qualiter matrimonium spiritus hanc conjunctionem Chrysi, et Ecclesie.

64. Obijcies 10: precedente voto, non fuit licitum illud conjugium: expo nec perfectum, siquidem deest moralis perfectio. Probatur antecedens ex S. Fulgentio Ruspensi ep. ad Gallam, de conjug. debito, et voto contin. C. 6: Venerunt enim, inquit, non peccet virgo que nubet, invenitque aliqua virgo peccare si nupserit: non enim peccat virgo nubens, si virginitatem Deo, priusquam nubet, in corde non voverit. expo. = Explicata auctoritate: invenitque aliqua virgo (nempe voto ligata) ^{peccans,} si nupserit communi lege, seu cum intentione nudi, concedo; si nupserit particularem propositio, aut sine tali intentione: nego. Neque S. P. qui Virginitatem, et continentiam fuit amantissimus, damnare voluit nuptias ceteras, sed advenere voluit non licere virginibus voto obstructis amplius abire ad carnales amplexus. Nam, ut ipse prosequitur, et viduas quasdam Dr. Paulus vinculo pronuntiat damnationis obstructas, quia scilicet post continentiam professionem, nubendi receptam (seu communem de usu) non ob-

ijciunt voluntatem. At propter hanc receptam voluntatem nubendi, seu voluntatem de iure matrimonij, omnes, siue in solutorum, siue conjugatorum, aut viduarum, itaque consistant, vult votam servare continentiam. Quocirca, ait C. 7. non solum a virginibus integritas, verum etiam a viduis, atque conjugibus debet Deo dicata continentia cum toto more, et vitio servari. Videatur Cap. 9. ejusdem epistolae. 65. Obijcies 11: matrimonium, quod non regitur a prudentia, non est perfectum; sed quod sit precedente voto, non regitur a prudentia: expo. Probatur minor: matrimonium, quod componit concubentes ad grave periculum fractionis voti, non regitur a prudentia; sed huic se exponunt concubentes, precedente voto: expo. Distinguitur major: non est perfectum matrimonium, quod non regitur a prudentia acquisita, seu communi, vel a prudentia infusa, seu extraordinaria, concedo; quod non regitur a prudentia acquisita, seu communi precesse, nego: et ita distinguitur eorum argumentum. Hanc expositionem petimus ex ea, quam Michael Venius dedit ad Consultationem super Matrimonij Pyraustanij nr. 33, et 34. cujus sane sunt verba: Prudentia igitur, seu omnino non, est recta ratio appetibilium, seu oculi mentis. Duplex autem hominem mentis oculi prout esse potest, lumine naturae, et lumine gratiae. Hinc specie dividitur a Theologis, nominativa a D. Thoma 1. 2. q. 63. art. 3. et 4. in acquisitam, et infusam: vel secundum Scotum in 3. dicit. dist. 36. q. 1. in communem, et extraordinariam, seu elevatam a charitate, et imperatam. Acquisita determinat medium rationis in materia moralis, in ordine ad finem naturalem: et regit hominem, ut est civis mundi huius. Infusa vero determinat, et

